

บทที่ 5

บทสรุป

สรุปผล

การศึกษาครั้งนี้มี จุดมุ่งหมายที่จะศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก โดยศึกษา 3 ประเด็น คือ (1) ประเภทและปริมาณของข้อมูลขยะมูลฝอยที่จัดเก็บภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร (2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร (3) แนวทางการจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยทำการศึกษาในพื้นที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก โดยรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้วยวิธีการดังนี้ (1) การสำรวจด้วยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จำนวน 600 ตัวอย่าง จากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (2) จากการสัมภาษณ์ทั้งเจ้าหน้าที่เทศบาลนครพิษณุโลก และเจ้าหน้าที่ภายในวัดเกี่ยวกับแนวทางการจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ผลการศึกษาสรุปได้ 3 ประเด็นดังนี้

1. ประเภทและปริมาณของข้อมูลขยะมูลฝอยที่จัดเก็บภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

จากการจัดการขยะในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พบว่าชนิดและปริมาณขยะที่เกิดขึ้นภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ปริมาณขยะที่พบมากที่สุด จากการทดลองจัดเก็บขยะในวันจันทร์ – ศุกร์ วันเสาร์ – อาทิตย์ และวันสำคัญทางพุทธศาสนา คือ ขยะเปียก มีปริมาณ 643.5 กิโลกรัม รองลงมา คือ ขยะแห้ง มีปริมาณ 297.3 กิโลกรัม และสุดท้าย คือ ขยะอันตราย มีปริมาณ 8.45 กิโลกรัม

สำหรับวันที่มีปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุดนั้นก็ คือ วันสำคัญทางพุทธศาสนา

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

ในประเด็นความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริการรองรับขยะมูลฝอยของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับปานกลาง ซึ่งประเด็นที่ถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในจำนวนถังขยะที่มีเพียงพอที่จะให้บริการรองรับขยะมูลฝอย ตำแหน่งของถังขยะมีความเหมาะสมสะดวกต่อการทิ้ง การใช้เวลาในการมองหาถังขยะเมื่อต้องการทิ้งขยะมูลฝอย รูปแบบทรงของ

ถึงขยะหรือภาชนะรองรับขยะมีความเหมาะสม สะดวกต่อการทิ้ง และการป้องกันการรบกวนของแมลงที่มาต่อมขยะมูลฝอยที่อยู่ในถังขยะ

3. แนวทางการจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

ในการจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารมีหน่วยงาน 2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ เจ้าหน้าที่เทศบาลนครพิษณุโลก และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

ทางเทศบาลนครพิษณุโลกให้ความคิดเห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของขยะแห่งนั้น เจ้าหน้าที่เทศบาลนครพิษณุโลกให้ความคิดเห็นว่าการคัดแยกขยะเองเพื่อนำขยะในบางส่วนที่สามารถนำไปขายเองได้ เช่น ขวดน้ำ กระดาษ กระป๋องน้ำดื่ม เพื่อแนวทางในการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ในส่วนของขยะเปียกทางเจ้าหน้าที่เทศบาลนครพิษณุโลกคิดว่าดีมาก ๆ ที่ทางวัดได้มีการคัดแยกเศษอาหารที่เหลือทิ้งจากร้านค้าภายในวัดเพื่อนำไปเป็นอาหารสัตว์เลี้ยงในครัวเรือนมีแนวทางในการลดปริมาณขยะ (Reduce) และในส่วนของขยะอันตรายทางเจ้าหน้าที่เทศบาลนครพิษณุโลกอยากให้ทางวัดได้มีการคัดแยกเพื่อที่จะได้ไม่ทิ้งปะปนอยู่กับขยะแห้งและขยะเปียกในถังขยะเดียวกัน เช่น หลอดไฟ แบตเตอรี่มือถือ กระป๋องสเปรย์ กระป๋องยาฆ่าแมลงทางเทศบาลจะมีการคัดแยกนำไปเก็บไว้ที่บ่อขนถ่ายหนองขยะแล้วมีการประสานงานให้กรมควบคุมมลพิษมาช่วยในการกำจัดที่กรุงเทพฯ แนวทางการหลีกเลี่ยง (Reject)

ในมุมมองของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารต่อแนวทางการจัดการขยะภายในวัดนั้น พบว่าความคิดเห็นต่อวิธีการลดขยะทั้งที่เป็นขยะเปียก ขยะแห้ง และขยะอันตราย คือ ไม่ได้คิดว่าจะต้องมีการคัดแยกขยะทุกชนิดแต่อย่างใด ส่วนวิธีการที่จะกำจัดนั้น ก็เห็นว่าเป็นหน้าที่ของเทศบาลที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการกำจัด

อภิปรายผล

จากการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก สามารถอภิปรายผล และข้อเสนอนี้ได้ 3 ประเด็นดังนี้

1. ประเภทและปริมาณของข้อมูลขยะมูลฝอยที่จัดเก็บภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

จากผลการสำรวจ พบว่า ประเภทของขยะที่พบมากที่สุดในวันจันทร์ – ศุกร์ วันเสาร์ – อาทิตย์ และวันสำคัญทางพุทธศาสนา ก็คือ ขยะเปียก ซึ่งจากงานของเกรียงศักดิ์ อุดมสินโรจน์ (2543) และพรศรี ยงค์อุประพันธ์ (2539) ที่กล่าวว่า ขยะเปียก เป็นเศษวัสดุต่าง ๆ ที่เหลือจากการประกอบอาหารจากห้องครัว เป็นขยะที่มีความชื้นสูงสามารถเน่าเปื่อยผุพังหรือเกิดการย่อยสลาย

เมื่อปล่อยทิ้งไว้ระยะเวลาหนึ่งจะเน่าเปื่อยส่งกลิ่นเหม็นเป็นแหล่งเชื้อโรคมีแมลงวันตอม และเป็นแหล่งอาหารของพวกหนู ดังนั้นเมื่อขยะเปียกเป็นขยะที่พบมากที่สุดภายในบริเวณวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร และหากขยะประเภทนี้ทางเทศบาลไม่สามารถกำจัดได้หมด เศษขยะเปียกที่เหลือจะทำให้วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารเกิดกลิ่นเหม็น และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค และเป็นแหล่งอาหารให้กับหนูอันจะมีผลทำให้เกิดกลิ่นไม่พึงประสงค์ และทัศนียภาพไม่สวยงามกับวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการรองรับขยะมูลฝอยที่พบความพึงพอใจในระดับปานกลางนั้นในทุกประเด็นที่ถามเกี่ยวกับจำนวนถังขยะมีเพียงพอที่ให้บริการรองรับขยะมูลฝอย ตำแหน่งของถังขยะมีความเหมาะสม สะดวกต่อการทิ้ง การใช้เวลาในการมองหาถังขยะเมื่อต้องการทิ้งขยะมูลฝอย รูปแบบทรงของถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะมีความเหมาะสม สะดวกต่อการทิ้ง การป้องกันการรบกวนของแมลงที่มาตอมขยะมูลฝอยที่อยู่ในถังขยะ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ จำลอง จิโนเป็ง (2548) ที่ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการด้านการจัดเก็บขยะของเทศบาลตำบลขุนยวม อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งการศึกษานี้พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการบริการจัดเก็บขยะของเทศบาลตำบลขุนยวม ในระดับปานกลาง

นอกจากนี้ นิคม เงินตา และยศวีร์ คงสวัสดิ์ (2550) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ด้านการบริหารงานการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล และด้านการให้บริการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนั้น ประชาชนมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานบุญล้อม ถวาย (2548) ที่ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการจัดเก็บขยะของเทศบาลตำบลแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่อการจัดเก็บขยะของเทศบาลเทศบาลตำบลแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่ ในทุก ๆ ด้าน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความหมาย ความพึงพอใจของ วิมลสิทธิ หรยางกูล (2526) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นการให้ค่าความรู้สึกของคนเรามีความสัมพันธ์กับโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อม ค่าของความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึก ดี-เลว พอใจ-ไม่พอใจ สนใจ-ไม่สนใจ เป็นต้น

และการทบทวนวรรณกรรมในงานของ ชริณี เดชจินดา (2530) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง หรือบรรลุ จุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น หากความต้องการหรือ จุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

3. แนวทางการจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตน มหาธาตุวรมหาวิหาร ในส่วนของเจ้าหน้าที่เทศบาลนครพิษณุโลก ให้ความเห็นเกี่ยวกับ การบริหาร การจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร มี 2 ประเด็น คือ 1) การลดปริมาณขยะ และ 2) วิธีการกำจัดขยะ ในส่วนของวิธีการลดขยะนั้นเจ้าหน้าที่เทศบาลนครพิษณุโลก เห็นว่า ควรใช้แนวทางการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) กับขยะที่เป็นขยะแห้งซึ่ง เจ้าหน้าที่เทศบาล นครพิษณุโลกให้ความเห็นว่า ทางวัดควรมีการคัดแยกขยะก่อน เนื่องจากปัจจุบันนี้ ทางวัดขยยังไม่มี ถึงขยะที่แยกประเภทแต่อย่างใด ส่วนของขยะเปียก เจ้าหน้าที่เทศบาลนครพิษณุโลก เสนอ แนวทางการลดปริมาณขยะโดยการใช้แนวทาง (Reduce) ที่ร้านค้าภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วรมหาวิหาร สามารถนำเศษอาหารไปเป็นอาหารสัตว์ได้ และสำหรับขยะอันตราย นั้นได้เสนอให้ใช้ แนวทาง (Reject) โดยการแยกขยะก่อนทิ้ง เพื่อไม่นำไปประปนกับขยะเปียกและขยะแห้ง อันจะทำให้ การจัดการขยะสะดวกขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาพบว่าประเภทของขยะที่พบมากที่สุด คือ วันสำคัญทางพุทธศาสนา ก็คือ ขยะเปียก ในประเด็นของปริมาณขยะมูลฝอยที่พบในวันสำคัญทางพุทธศาสนานั้น แสดงให้ เห็นว่าทางผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอาจจะต้องเพิ่มปริมาณจำนวนถังขยะให้มากขึ้น และทางเทศบาล นครพิษณุโลกควรเพิ่มรอบในการจัดเก็บขยะในวันสำคัญทางพุทธศาสนาเพื่อป้องกันปัญหาขยะ ล้นถัง ซึ่งจะนำมาสู่ปัญหาทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม

2. จากผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พบว่า จากสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการ จัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารที่ตอบสนองความรู้สึกพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวในระดับปานกลางนั้น หมายความว่า หากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ปรับปรุงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และการจัดการขยะ ภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารให้ดีขึ้น ก็จะทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากขึ้น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังได้ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการสร้างคำถามเกี่ยวกับการช่วยกันรักษาความสะอาด ระหว่างผู้มาเยือนกับแหล่งท่องเที่ยว โดยถามถึงการสร้างกิจกรรมการรณรงค์ให้กับนักท่องเที่ยวมาช่วยกันรักษาความสะอาดภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารซึ่งนักท่องเที่ยวเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.2) เห็นด้วยกับการสร้างกิจกรรมรณรงค์ให้กับนักท่องเที่ยวช่วยกันรักษาความสะอาด ซึ่งทางวัดอาจทำป้ายรณรงค์ หรือ การสร้างกิจกรรมรณรงค์ให้กับนักท่องเที่ยวช่วยกันสร้างความสะอาดต่อไป นอกจากนี้ที่ได้สอบถามเกี่ยวกับการมีตู้บริจาคค่าจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารนั้นพบว่านักท่องเที่ยว ร้อยละ 87 เห็นด้วย ซึ่งประเด็นนี้ ทางวัดอาจนำไปพิจารณาจัดทำตู้บริจาคภายในวัดฯ เพื่อนำมาใช้รักษาความสะอาดภายในวัดฯ ต่อไป

3. จากผลการศึกษาแนวทางการจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารสำหรับแนวทางในการจัดการขยะประเภทต่าง ๆ ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารนั้นจะเห็นได้ว่าบุคลากรของวัดฯที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารยังไม่มี ความตระหนักในเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยการกำจัดขยะส่วนใหญ่ ทางบุคลากรของวัดฯที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารยังเห็นว่าเป็นภาระของเจ้าหน้าที่เทศบาลนครพิษณุโลก เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นควรสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับบุคลากรของวัดฯที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อให้เข้าหลักกับการมีส่วนร่วมระหว่างแหล่งท่องเที่ยว กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บขยะโดยตรง ซึ่งถ้าข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาลนครพิษณุโลก ก็พบว่า ทางเจ้าหน้าที่เทศบาลนครพิษณุโลกก็อยากให้ทางวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ดังจะเห็นได้จากแนวทางในการลดปริมาณขยะแห้ง ที่เจ้าหน้าที่เทศบาลนครพิษณุโลกเสนอให้ทางวัดมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เน้นเฉพาะที่กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เนื่องจากวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนิยมมาเยี่ยมชมเมื่อมาเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก และอยากให้ทางวัดมีจุดทิ้งขยะเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะได้สะดวกต่อนักท่องเที่ยวที่จะใช้บริการและจะทำให้ปริมาณขยะที่อยู่บนทางเดินถนนภายในบริเวณวัดบางส่วนลดน้อยลง ดังแสดงในภาพ 4

